

Izhaja vsak četrtek popoldne.
V slučaju praznika dan poprej.

Cena:
za en mesec . . . . . Din. 4
za četr leta . . . . . " 12
za pol leta . . . . . " 24

Posamezna štev. stane 1 Din.

Uredništvo:
Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6/III.

Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo „Jugoslovanska tiskarna“, Kolportajni oddelek, vhod s Poljanskega nasipa 2.

Inserati se računajo
:: po dogovoru. ::

K občnemu zboru JSZ.

V nedeljo, dne 27. aprila 1924 se sestanejo v Ljubljani odposlanci poedinih strokovnih zvez, da stvorijo občni zbor Jugoslovanske strokovne zveze, edine kršćanske, obenem pa najmočnejše slovenske delavske strokovne organizacije. Stavba Jugoslovanske strokovne zveze je danes močna. Štirinajst različnih strokovnih zvez je včlanjenih v njo: Strokovna zveza tovarniškega delavstva, Strokovna zveza lesnega in stavbinskega delavstva, Strokovna zveza javnih in zasebnih uslužbenecv, Strokovna zveza javnih nameščencev, Strokovna zveza rudarjev, Poselska zveza, Prometna zveza, Strokovna zveza viničarjev in kmetijskih delavcev, Strokovna zveza tobačnega delavstva, Zveza uradniških vdov in sirot, Strokovno društvo državnih cestarjev kraljevine SHS s sedežem v Celju, Strokovno društvo tobačnih vpokojenecv in vpokojenk, Strokovna zveza tobačnih trafikantov, Zveza papirniškega delavstva.

Priznati moramo, da je zadnje poslovno leto prineslo v položaj Jugoslovanske strokovne zveze in v položaj poedinih strokovnih zvez jasen pregled, kje je delavska fronta močna, kje je treba z delom zagrabiti in kam bi bilo treba dirigirati še potrebno število zmognih ljudi. V teku zadnjih 6 mesecev si je Jugoslovanska strokovna zveza tako pri oblasteh kakor tudi pri socialno demokratskih, narodno socialističnih in komunističnih strokovnih organizacijah pridobila s svojim mirnim in smotrnim ter samozavestnim delom tisti ugled, ki ji po vsej pravici tudi gre.

Mezdnih bojov tekem zadnjega leta ima naša strokovna organizacija kljub stagnaciji v industriji in kljub splošni gospodarski krizi zaznamovati precejšnje število, ki so končali z dobrim uspehom. Edina bolečina na našem telesu je skrahiran rudarski štrajk v letu 1923, v katerem pa se je JSZ s svojo Rudarsko zvezo zadržala sijajno. Če je Belgrajska buržuazna vlada šla raje na roko Trboveljski premogokopni družbi, kakor pa da bi se potegnila za upravičene zahteve delavstva, ne moremo pomagati nič, ker je to za enkrat vsaj vprašanje politične moči. Jugoslovanska strokovna zveza dobro pozna celokupen položaj delavstva v naši državi, posebno pa še v Sloveniji. Zato moremo izjaviti, da čaka celokupno slovensko delavstvo v strokovnem boju še velika preizkušnja. Ne le, da je uveljavljen v naši državi centralizem, ki sam po sebi tlači delavski razvoj za najmanj eno človeško dobo nazaj, marveč je centralistična država v rokah velekapitalistične in veleburžujske belgrajske medvojnne obogatele porodice, ki nima za delavstvo nikakega smisla. To so seveda samo velika politična vprašanja, od katerih je v veliki meri odvisen uspeh in neuspeh delavske strokovne organizacije.

Jugoslovanska strokovna zveza se v svojih gibanjih ni nikdar nikomu ponujala. Pač pa je sama po sebi šla v lojalno zvezo z vsemi nasprotnimi strokovnimi organizacijami, kadarkoli je bilo delavstvo tu ali tam v čisto gospodarskem boju. To bo delala Jugoslovanska strokovna zveza tudi v bodoče toliko časa, dokler delavstvo v celoti ne bo izprevidelo, da je za slovenskega delavca edino primerna in prava slovenska kršćanska strokovna organizacija.

In tako bomo v nedeljo lahko sedli k razpravljalni mizi, da sklepamo o računih in da si damo novih smernic v bodočem poslovnem letu. Mislimo, da naj bi novo načelstvo v tem letu skrbelo zlasti za eno: da zbere krog Jugoslovanske strokovne zveze štab tistih naših javnih delavcev, ki imajo smisel in voljo delovati v delavskih vrstah.

Politični pregled.

Pri nas.

Proti korupciji

Pašić-Pribičevićeva režima se dviga splošen odpor v državi. Vsa javnost čuti, da bi podaljšanje te vlade pomenilo propast pravne sigurnosti in uničevanje države same. Zato Pribičević in Pašić izgubljata vpliv tudi pri svojih lastnih strankarjih. Radikali uvidevajo, da Pašić ne bo dobil volilne vlade in že javno zagovarjajo močno poslovno vlado, ki naj bi jo sestavile stranke opozicijskega bloka in bi jo podpirali tudi tisti radikali, ki sovražijo Pašičevo kompanijo.

Borba med demokrati.

Odkar se je demokratska stranka razcepila, liti vsako krilo, da uredi svojo organizacijo. Davidović se čuti v Srbiji močnega in varnega. Tam tudi Pribičević ne poskuša svoje sreče. Proti pričakovanju pa je Davidović šel med velikonočnimi prazniki v Pribičevićevzelnih in na Hrvaškem in priredil velike zборе v Zagrebu in Subotici. Pribičevićevo časopisje, kar besni vsled te-

Jugoslovanski klub.

1. Stanovnik. 2. Bedjanič. 3. Dr. Kulovec. 4. Klekl. 5. Brodar. 6. Žebot. 7. Šterc. 8. Kremžar. 9. Škulj. 10. Nemanič. 11. Falež. 12. Bošnjak. 13. Raič. 14. Kugovnik. 15. Sitar. 16. Pušenjak. 17. Vesnjak. 18. Dr. Hohnjec. 19. Sušnik. 20. Gostinčar. 21. Dr. Korošec. 22. Kranjc. 23. Vrečko. Sudarevič je smrtno bolan in zato odsoten.

ga. Tudi v Sloveniji „Jutrovska“ izdajicam menda ne bo šlo kar tako gladko. Je vendar tudi med demokrati še nekaj ljudi, ki se jim Žerjavove praklike gabijo. Vse kaže, da je Pribičević-Zerjavova klika izgubljena. Ona sama upa samo še na silo in volitve in se zanaša na Praprotnikove banke.

Hrvatska Pučka stranka.

30. maja ima posestrina SLS v Zagrebu svoj veliki zbor. Zadnje tedne je stranka priredila mnogo pokrajinskih zborov in shodov, ki so vsi bili zelo dobro obiskani. Ravno sedanjí trenotek je za HPS silno ugoden, ker so Radičevići zapustili abstinenco taktiko in šli v Belgrad. Prot abstinenci politik se je namreč HPS borila z vso brezobzirnostjo in radi te svoje doslednosti pri zadnjih volitvah tudi podlegla radičevići demagogiji. Čas in razvoj dogodkov ji je dal popolno zadoščenje in vrste »pučkašev« se množe. Želimo le, da bi hrvaški katoliški pokret res prešel v popoln razmah po vseh hrvaških pokrajinalih.

»Avtonomist« laže.

»Avtonomist« v številki 16. trdi, da Radičevići poslanci ne bodo uporabili poslanskih dnevnic zase, ampak bodo vse te dohodke oddali v strankin volilni fond. Res je, da dajejo precejšen odstotek svojih dnevnic v strankin fond poslanci Jugoslovanskega kluba. Radičevići so pa tozadevni predlog v svojem klubu odklonili.

V inozemstvu.

Rusija in Rumunija.

Spor med tema dvema državama sestoji v sledočem. Rumunija zastopa stališče, ki ga je pridobila s pariškim dogovorom 28. oktob. 1928. Rusija pa trdi, da z omenjenim dogovorom še nikakor ni bilo končno rešeno vprašanje Besarabije. Rusija trdi, da je Besarabija samó začasno pod sekvestrom Rumunije in zahteva, da se ta sekvester ukine. Rumunija o vsem tem noče nič slišati in trdi da je Besarabija njena last. Zato so se prekinili razgovori na Dunaju. Obe sili razvijata živalno borbo in hočeta sedaj uplesti tudi sosedne države v to igro. Naša država se je zaenkrat ubranila. Toda Francija je zastavila svoj upliv za Rumunijo in težko se bomo izvlekli.

Porursko vprašanje

je zopet v ospredju. Komisija strokovnjakov, ki je po nalogu zaveznikov proučila položaj Nemčije, je predložila vsem vladam poročilo o svojih ugotovitvah. Strokovnjaki so mnenja, da Nemčija kakršna je, ni zmožna plačati svojih dolgov in so stavili predloge, kako naj se Nemčiji pomaga na noge in se zasigura, da bo Nemčija resnično plačevala po svojih zmožnostih. Strokovni predlogi, še bolj pa splošni politični položaj so pripomogli, da se je to vprašanje zopet spravilo v razpravo in nekateri upajo, da bo kmalu rešeno. Če se posreči odstraniti vsaj glavne krivice, ki jih je diplomacija v zadnjih letih tozadevno napravila, bo mnogo doprinešenega k ustaljenju evropskih razmer.

1. maj.

Praznovanje prvega maja na Rožniku. Kršćansko socialno delavstvo Viča in Ljubljane praznuje letošnji prvi maj na Rožniku. To praznovanje je organizirala Okrajna Delavska zveza za Slovenijo Vič pri Ljubljani, s sledečim dnevnim redom: 1.) v sredo, dne 30. aprila 1924 ob 8. uri zvečer v društvenem lokalu na Glincah delavska predstava; 2.) v četrtek, dne 1. maja ob 5. zjutraj budnica po Viču, ob pol 7. uri čez Rožno dolino z godbo na čelo odhod na Rožnik, ob pol 8. uri sv. maša na Rožniku s cerkvenim govorom. Po maši ob lepem vremenu manifestacijsko zborovanje pred cerkvijo na Rožniku, na katerem govorita dva govornika Jugoslovanske strokovne zveze. Za slučaj slabega vremena bo zborovanje na verandi rožniške gostilne. Sodeluje godba katoliškega prosvetnega društva iz Viča.

Vičanom se pridruži tudi ljubljansko kršćansko socialno delavstvo. In sicer se zbere ob pol 7. uri zjutraj pred Prešernovim spomenikom. Ob tričetrt na 7. uri pa odkoraka ali čez Tivoljski gozd ali pa po cesti na Rožnik korporativno na Rožnik.

Kakor kaže vse, bo manifestacija na Rožniku silno lepa. Zato opozarjamo nanjo vse, ki bodo prvi maj praznovali. Niti eden od ljubljanskega kršćanskega delavstva naj ne manjka. Prvega maja torej vsi na Rožnik!

Jesenice. Skupina praznuje 1. maj takole: zjutraj budnica z godbo. Ob pol 8. uri zbirališče v Kat. Del. domu na Savi, potem odhod na Plavž, kjer bo sv. maša za pok. dr. Krekom. Nato odhod nazaj na Savo, kjer se vrši slavnostno zborovanje v Kat. del. domu; poroča dr. Gosar. Zvečer se pa vrši ob 8. uri velika socialna drama »Ubijač«, pri kateri sodeluje okoli 50 igralcev. Predprodaja vstopnic za igro v slaščičarni g. Rozman kot po navadi za večerno prireditev. Člani skupine se pozivljajo, da se slavnosti polnoštevilno udeleže in da se pri urejevanju in med sprevedom pokore rediteljskemu zboru, ki ima nalogo skrbeti za red in mir in za ureditev spreveda.

Zveza papirniškega delavstva.

Dev. Mar. Pošje. Naše delavske organizacije, skupina Zveze papirniškega delavstva, Okrajna delavska zveza ter Krekova mladina Sneberje-Zadobova, vabijo k proslavi 1. maja.

Sporod: 30. aprila. Od pol 7. do pol 8. ure zvečer koncertna godba kat. slov. izobr. društva na vrtu Ljudskega doma. Ob pol 8. uri začetek delavske predstave v Domu. Petje delavskega moškega zbora. Delavska alegorija (živa slika). Ljudska drama »Za pravdo in sree« na novo nastudirana in skrajšana. 1. maja. Ob 5. uri zjutraj budnica. Ob pol 9. uri zbirališče pred Domom. Ob 9. uri spreved z godbo in zastavo v cerkev k sv. maši in cerkvenem govoru. Po sv. maši delavski tabor na vrtu Ljudskega doma (v slučaju slabega vremena v dvorani). Na taboru govore razni govorniki.

Vstopnina za predstavo navadna. Predprodaja vstopnic v delavskem konsumnem društvu. Del čistega

dobička je namenjen za zastavo Krekove mladine Snerberje-Zadobova. Dolžnost nas kliče, da pokažemo ta dan svoj moč. Zato vsi na proslavo!

Mariborsko okrožje.

Praznovanje 1. maja. Mariborsko krščansko socialno delavstvo bo praznovalo svoj praznik na tale način: Zjutraj ob 9. uri sv. maša pri frančiškanih, po maši zborovanje v dvorani združne gospodarske banke. Na zborovanju poročata tovariša: načelnik okrožja dr. Andrej Veble in narodni poslanec Franjo Žebot. Popoldan je skupni izlet na goro k sv. Petru, z godbo katoliške omalidine. Za izlet se zbiramo ob pol dveh pri železnem mostu ne na Melski cesti. — Dostojno in brez zunanjega vrišča bomo praznovali naš dan, a z zavestjo, da praznujemo dan, ki more nekoč biti dan naše zmage, zmage dela.

Iz Zagorja ob Savi. Letos bo prvi maj za naše krščansko delavstvo v Zagorju res pomemben. Dolga leta se je zdelo, da bo edino rdeča zastava tisto odrešilno znamenje, katerega se mora vsak delavec oprijeti, če hoče služiti sveti ideji, ki bo zmožna oprostiti trpina nadvlade izkoriščevalcev. Nekam v ozadje je bilo potisnjeno krščanstvo. Toda minuli so časi, prišlo je spoznanje. Rdeči prapor, simbol osvobođenja; ni rešil rudarjev, ni zadostil namenu. In vskipeli so delavci, da je omahnil prapor, izdan, prodan, proklet in obsodjen. — Danes se zbira delavstvo pod zastavo, katero je že pred 30. leti dvignil Krek. Prvič bo dan 1. maja naše delavstvo pokazalo tisto življenjsko silo, tisto krepko voljo, ki jo daje edino krščanstvo. Pokazalo se bo zveste učence dr. Kreka in dokazalo, da bo vstrajalo v vseh bojih, pridobivalo in končno zmagalo. Sv. maša bo ta dan za delavstvo ob 8. uri. Po sv. maši zborovanje za katerega sta nam obljubljena celo dva govornika iz Ljubljane. Popoldan ob 3. uri se začne na dvorišču »Zadr. doma«, prosta zabava. Sodeloval bo celokupni pevski zbor in orkester. Vsi prijatelji našega pokreta ste iskreno vabljeni! Na svidenje!

1. maj v Celju. V Celju proslave praznik dela organizacije: »Jugoslov. strok. zveza«, »Delavska zveza« in »Krekova mladina«, letos s ledečim sporedno: Ob pol 8. uri zbirališče na vrtu hotela »Beli vol«, kjer je kratko zborovanje. Ob četrtni na 9. uro odhod z godbo na Babno, kjer je pri Janičevi kapeli sv. maša ob 9. uri. Po sv. maši manifestacijsko zborovanje delovnega ljudstva. — Popoldne je izlet na Babno, kjer se priredi na velikem Janičevem vrtu prijateljska zabava z lepim sporedom. Ves dan sodeluje pri proslavi polnoštevilna železničarska godba iz Celja. Praznik dela naznani žel. godba s svojo budnico po mestu ob 5. uri zjutraj in strelji iz topičev. — Dolžnost vsega poštenega in zavednega člana proletarijata je, da se udeleži naše skupne proslave od blizu in daleč. Proslavimo naš 1. maj v znamenju vzajemnosti, zavednosti in bratske ljubezni.

Franco Žužek:

Praznovanje 1. maja.

1. maj je pred vratmi. Močnejše skupine od poedinil strokovnih zvez, včlanjenih v Jugoslovanski strokovni zvezi, so se že priglasile, da hočejo 1. maj praznovati slovesno in so naprosile centralo, da jim dopslje na manifestacijska zborovanja primerne govornike. Moremo izjaviti, da niti ena naših skupin letos ne bo ostala za 1. maj brez govornika.

Prvi maj je praznik dela. Praznik vseh tistih, ki si z delom svojih rok in svojega uma služijo svoj kruh in ki bijejo boj zato, da se uveljavijo v javnem življenju načelo, da je življenje iz dohodkov brez dela nedopustno, protisocialno in protikrščansko. Zakon dela je človeštvu dan od Boga. Ko je grešil Adam v raj in ko ga je vse-mogočni Stvarnik iz raja izgnal, je bilo človeštvo s tem dejstvom obsojeno na večno pogubljenje. Bog pa se je v svoji neskončni usmiljenosti zavzel za človeka in mu je, po devici Mariji obljubil odrešenika, ki naj reši človeštvo iz nadnaravnih zakladov moči od zadolženja. Poleg tega pa je dal Bog človeku še zakon dela z besedami: »Zemlja ti bo trnje in ošat rodila in v potu svojega obraza boš jedel svoj kruh«. Krščansko delavstvo teh besedi ne smatra za kazen, kajti ta zakon dela je Bog dal človeštvu kot blaženo rešilno sredstvo, da si s pomočjo ysakdanjega dela in truda tudi samo zasluži en del nebeskih blaženosti, ki nas čakajo po smrti. Zato je za nas naglašenje splošne dolžnosti do dela klic po krščanskem pojmovanju dela, ker je današnji kapitalistični družabni red zakon dela in vzvišenost dela zvrigel in proglasil profitarstvo, človeka pa za navadno blago, ki je vredno le toliko, kolikor se da izkoriščati za materialne dobrine. Nasprotnim delavskim strokovnim organizacijam manjka to vzvišeno pojmovanje dela. Zato se mi prav nič ne čudimo, če se pojavljajo v socialno demokratskih in komunističnih vrstah neprestani spori, ki itak premalo konsolidirane delavske vrste še bolj cepijo v brezpomembne drobce.

Delo bo dobro in prav vršil samo tisti, ki ga do dna doume. Tisti, ki si bo napisal v srce geslo št. peterskega orlovsekega odseka v Ljubljani: »Nikomur hlapci!«. Hlapci samo pred enim, pred Njim, ki je oče in stvarnik vsega. Zato praznuje krščansko slovensko delavstvo prvi maj s sv. mašo. Ni slučaj, da se je na Vrhniki izjalovil prvotni načrt, na podlagi katerega bi bilo tamošnje krščansko socialno, socialno demokratsko in komunistično delavstvo praznovalo prvi maj skupno. Buržuazija je tako tesno združena, da jo more vreči le zveza delovnega ljudstva, kadar nastopa enotno. Ko pa je krščansko socialno delavstvo na Vrhniki predlagalo praznovanje prvega maja s sv. mašo, so komuniste in socialni demokratje izjavili, da za mašo ne marajo. Dobro! Postavili so torej na čelo, da Bogu nočejo biti hlapci! Kdor pa

Njemu ni hlapec, je hlapec vsemu posvetnemu. Tako se tudi godi. In zato naj se krščansko socialno delavstvo ob praznovanju letošnjega prvega maja končno zave, da je pokret materialističnega socializma in komunizma le začasen, mimo hod nekoga potrebnega zla, da pa ni več daleč čas, ko se bodo zapeljane mase do zadnjega svojega člana vrnile tja, kamor spadajo, to je v okrilje krščanskih delavskih organizacij.

Najvažnejše, kar nas vodi k praznovanju prvega maja je, da naglasimo za celokupno slovensko delavstvo enotnost duha, kajti duh je, ki poživlja. Slovensko delavstvo mora enotno razumevati kapitalistični družabni red in njega ustroj, mora enotno vedeti za cilje in smotre ter pota krščanskega socializma, mora enotno držati svojo strokovno in politično glasilo in mora biti enotno tudi v organizaciji organizirano. Zato bomo na prvi maj nabirali vsepovsod naročnike za »Pravico«, nabirali za tiskovni fond »Pravice« in razprodajali dr. Andrej Gosarjevo brošuro »Za krščanski socializem.«

Slovensko socialno krščansko delavstvo z letošnjim 1. majem vstaja. Že danes je činitelj, preko katerega ne more iti javnost. Čez leto in dan bo slovensko delavstvo v vseh važnejših vprašanjih merodajno. Tako mora biti in tako je tudi prav.

Naša tridesetletnica.

Urnih korakov se bliža praznik tridesetletnice. Le še en dober mesec in napočil bo naš dan. Krščansko delovno ljudstvo bo javno manifestiralo pod praporom tiste organizacije, katere ustanovitelj je bil rajnik dr. Krek. Manifestiralo bo za idejo poštenosti in ljubezni, katero današnji družabni red tako kruto onečašča in zavrača. Enoščno bo zahtevalo revizijo v politični upravi ter zahtevalo pravično uredbo in pravične zakone za zastavljeno delovno ljudstvo. Dvignilo bo svoj glas proti kapitalističnemu sistemu in zatiranju v domačem družabnem življenju. Skratka 1. junij bo dan krščanskega delovnega ljudstva sploh.

Naš glas mora biti glas vseh poštenih. Kdor je proti neštevilnim krivicam, ki se gode dandanes vsem delavnim slojem, se mora pridružiti naši armadi. Slavnost praznovanja tridesetletnice se je omejila samo na en dan. Vsled tega bo vsakomur omogočeno se je udeležiti.

Od nekaterih zvez in posebno podružnic naše Krekove mladine je pripravljani odbor za tridesetletnico že dobil poročila o veliki udeležbi. Zelo hvalevredno je, da so nekatere skupine proglasile udeležbo obvezno za vse člane. Sedaj pričakujemo poročila še od ostalih zvez in skupin. Te prosimo, da pošljejo v najkrajšem času svoja poročila na Pripravljalni odbor, ki posluje v pisarni JSZ na Starem trgu 2/I.

Vsem našim zaupnikom in prijateljem priporočamo in jih prosimo, da zadnji mesec z vso silo agitirajo. Ne razpolagamo z množino denarja, da bi svoje skupine in zaupnike obsejavali z okrožnicami, omejili se bomo le na najpotrebnejše. Vsled tega naj v glavnem zadostujejo poročila v »Pravici«.

Kdor bi želel kakega pojasnila, naj se obrne na Prip. odbor za tridesetletnico, pisarna JSZ na Starem trgu 2/I., Ljubljana.

Tudi pokrajinska okrožja na Štajerskem se za našo tridesetletnico pridno pripravljajo. Od njih smo dobili že več poročil o pripravah in o veliki udeležbi. Štajerci pridejo s skupnim jutranjim vlakom v Ljubljano.

Nasprotniki krščanske delavske organizacije bodo ljuto agitirali proti udeležbi. Tudi o tem smo dobili že več poročil. To je razumljivo. Vsaj se ravno naša organizacija bori proti vsem krivicam današnjih dni. In kolikor je krivic, toliko nasprotnikov tudi imamo. Zato smo vsem mamonom trn v peti. Mi pa bomo agitirali od moža do moža, da bo manifestacija za našo pravico tem sijajnejša. Vsem intrigam odgovarjamo le z marljivim delom.

Misli o novi družbi.

Cilj vsega socialnega gibanja današnje dobe je, ustvaritev novega družabnega reda. V dosego tega cilja, se poslužujejo razni socialni sistemi različnih sredstev. Dejstvo je, da je današnji družabni red postavljen na napačno bazo, vseosrečujočega liberalizma. Človeštvo se je oklenilo te teorije, ki ni nič drugega nego poheljen grob, pesek v oči bednemu človeštvu. Načelo liberalizma, brezmejnega gospodarske svoboda, svobodna del. pogodba, svobodna konkurenca in še mnogo takih sladkodonečih fraz. Po izvajanju liberalizma mora v človeštvu, ako zavladajo ta gosp. liberalna načela zavladati popolna harmonija. Vsa bo hlače dal razmah svojim telesnim in duševnim zmognostim. Toda mesto harmonije je nastala disharmonija, mesto blagostanja je nastal na zemlji brezmejni prepad, ki je ločil celo človeštvo v dva razreda.

Kje je tedaj tisto blagostanje, tisti raj, ki ga je obe-tal liberalizem! Ali ni ravno ta brezmejnega svoboda privedla človeštvo do sedanjega mizerne položaja? V moderni dobi velja načelo: Kdor je gospodarsko močnejši, tisti ima pravico do bivanja; vse drugo naj pogine. Individuum je vse, družba nič. Odtod ono brezmejno kopičenje bogastva v rokah nekaterih. In ako je na eni strani preveč bogastva, ga samo ob sebi umevno na drugi strani primanjkuje. Posamezniku se je dala popolna gospodarska svoboda. Ni se oziralo pri tem na to, da je človek socialno bitje, član družbe, do katere ima vsak človek svoje dolžnosti. Tako smo zajadrali po tej teoriji liberalizma v ero kapitalizma. Kapitalizem se rad povsod ponaša in širokosti v zaslugah, ki jih ima na polju kulture in civilizacije. Vsa ta mogočna stavba sedanje moderne kulture, splošnega napredka pa se zruši pri pogledu, pri spominu na minulo svetovno morijo,

ki ni bila nič drugega kakor boj med gospodarsko močnejšimi. Za gospodarske interese je padlo brez števila nedolžnih žrtev. Proletariat je moral z lastno krvjo braniti interese kapitalistov. To je torej tista blažena kultura s katero se današnji kapitalizem ponaša.

Mesto jednakosti je zasejal liberalizem v svet neednakost, ustvaril si moderne sužnje, ki morajo prodajati svoje delovne moči nenasitnemu molohu za slepo ceno. Toda razred, ki ga je ustvaril, se je pričel zavedati, vzdignil je glavo od stoletnega suženjstva; nastopila je reakcija, to je načelo neizprosne boje proti kapitalizmu.

Gospodarski red, kojega namen ni obče človeško blagostanje naj brezpogojno pade. To je postala parola zatiranih. Toda žal tudi v njihove vrste so se vgnezdile nekatere osnovne nakape, ki danes tepo delavstvo. Prva je brezmejni materializem, t. j. svetovni nazor, ki pozna samo eno in to je materija. Človek, delavec je materializmu stroj, organizem brez duše. Kadar se izrabi stroj, se ga vrže med staro šaro in mesto nje ga se postavi drugoz. Tako je danes tudi z delavcem. Dokler ima dovolj življenjske moči, ki jo prodaja podjetniku, toliko časa ima mesto v tovarni, kakor litro pa se postara, obnemore, se ga vrže na cesto, kjer naj pogine.

V novi družbi mora vladati nazor, ki pripozna človeku tudi dušo. V novi družbi ne sme vladati sama gola pravičnost, ampak tudi ljubezen mora v novem družabnem redu zavzemati važno mesto. To mora dati pa edino le krščanstvo.

K preosnovitvi družabnega reda pa je neohodno potrebna močna socialna zavest. Mlajše generacije se morajo otresti krive in napačne liberalne vzgoje. Ves naš narod plava še v starem liberalnem miljenju. Znan je pregovor: »Vsak zase, Bog za vse«. V tem oziru ima široko polje ravno vzgoja. Že otroka v šoli je treba opozoriti, da je socialno bitje, da je član družbe, ki mu je dala vse. Posebno pa je treba to poudariti na srednjih šolah, kjer se vzgaja naraščaj hodočih delavcev. Ako torej hočemo ustvariti nov družabni red, začnimo najprej v nas samih. Iztrebimo iz naših src kal vsega zla egoizem. Vsadimo v naše srce mladiko krščanske pravičnosti, ljubezni in solidarnosti. Še le potem pojdemo med svet in oznanjamo enoten nastop zatiranih, kajti le v solidarnosti, v vzajemnosti bo naša rešitev.

Oklenimo se torej z vso gorečnostjo kršč. socializma, kajti on edini je zmožen in sposoben zrušiti današnji gospodarski red in osnovati vsaj delno blagostanje človeški družbi.

Strokovna zveza. Tovarniški delavci.

Celje. Shoda skupine SZTD 13. t. m. se je udeležilo tudi 6 celjskih demokratov pod vodstvom agenta Böm-a, kateremu se je na prošnjo dala tudi beseda. Imel pa je fantek nesrečo, ker je pozabil, da je delavstvo sito znanih starih soc. fraz kakor »Nehesa na zemlji«, »Vera je privatna stvar«, »Človek iz opice« itd. Pošteno lekcijo je dobil od delavcev iz cinkarne in kemične tovarne kakor od govornikov, ki so ga razkrinkali kot lažnjivca. Ko je še hotel govoriti, mu zborovalci niso dovolili besede in je moral osramočen zapustiti dvorano s svojimi sodrugi. Na shodu so govorili dr. Ogriček, dr. Hodžar in tajnik Gajšek. Njihova izvajanja so zborovalci navdušeno odobraval in z.gnevom obsojali nastop frazerskih soc. demokratov

Jesenice. Članom skupine sporočamo, da na tovarniško desko ne bomo obešali proglašev, ker je to tovarna prepovedala. V bodoče smemo tam objaviti le proglašev, ki jih vodstvo tovarne poprej cenzurira. Mi smatramo to odredbo za grdo izzivanje in otročjo šikano delavstva. Skrbeli pa bomo, da se bomo na kak drug način informirali o skupinih načrtih. Pač pa pozivamo članstvo, da se zaveda napram organizaciji svojih dolžnosti, od katerih je odvisno vse delovanje. — Na veliki petek smo izročili materi zemlji enega svojih zvestih članov, tovariša Stanko Šobrta mladega in zvestega katoliškim načelom. Bil je sin dobrih krščanskih staršev, član skupine SZTD, Orla in kat. del. društva. Stat je bil komaj dvajset let. Zato počivaj, dragi tovariš v Bogu. Ljubečim staršem, bratom in sestri pa naše najiskrenejšo sočutje.

Društvo diplomiranih babic v Sloveniji

Druga naša naloga pa mora biti vsled neopravičnega predpisovanja honorarja za babice pri družinskih katerih očetje so zavarovani pri okrožnih bolniških blagajnah, boj za uveljavljanje naše lastne tarife proti nasilnemu usiljevanju tarife bolniške blagajne.

Kako postopajo ti uradi sedaj? Oni pošljejo po pošilj honorar babici po svoji tarifi (65 Din. na deželi, 130 Din. v mestu, dočim je naš tarif za revne 100 ozir. 200 Din. za boljše situirane 200 ozir. 400 Din., za premožne 400 ozir. 800 Din. in — za vsa redna opravila pred, pri in 9 dni po rojstvu). Po nekaj malega obvez in razkužil bi morala babica za vsak slučaj posebej iti k okrožnemu zdravniku pred rojstvom! Ker za več slučajev naknadno po rojstvu ne dobi več. Na deželi torej naj za vsako rojstvo vnaprej ve, in vnaprej — morda v snegu — maršira po več ur daleč po obvezu, 10 dni streže, potem pa vzame 65 Din.!

Ta zahteva je nasilje, do katerega okrožni uradi za zavarovanje nimajo pravice in oblasti; brez naše vednosti in privoljenja so te tarife postavili in me jih ne pripoznamo. Me imamo svojo tarifo, za katero imamo pravico v pravilih društva, potrjenih od državne oblasti. Ako primerjamo naš honorar po tej tarifi in naše odgovorno delo z delom in tarifi ali plačo drugih stanov, vidimo, da je celo po naši tarifi naše delo slabo plačano in so naši tarifi nizki. Če tudi so nas na anketi Zdravstv.

odseka gospodje (7 g. zdravnikov, zastopnika vlade in bolniške blagajne) silili, naj sprejmemo njihov tarif, naše društvo nikoli ni v to privolilo. Pač pa so članice na našem občnem zboru odločno zahtevale, da odbor ne sme dopustiti od naših tarifov nasproti blagajni, ki neopravičeno vsiljuje nam svoj nesprejemljivi tarif proti naši volji.

Vzlic temu postopajo okrožni uradi boln. blagajne tako, kakor bi bilo vse v redu in prav! Pošiljajo babicam neka **Potrdila**, ki naj jih podpišejo in s tem potrdijo (1.) podatke o rojstvu otrok in o materi, 2.) pa tudi prejem honorarja po tarifi blagajne. Ako to podpišejo, se jim izplača ta od nas nepripoznani honorar in tisti, ki so nam diktirali te svoje tarife, se nam smejejo v pest, češ, zdaj smo jih pa ugnali.

Toda me se ne damo kar tako ugnati! Naše zahteve so pravične in ne odnehamo. Tudi v to past se ne bomo dale tjeti. Članice, ki hočejo varovati svoje pravice in vršiti v svojo korist sklep društva, bodo postopale tako: kjer jo kličejo k porodu, naj pove naprej, na ne prikopna tarifa boln. blagajne in za ta honorar ne prevzame opravila, ampak izključno le na račun matere (družine) in se pusti le od nje plačati. Z blagajno naj ima opraviti kdor je pri nji zavarovan, babice nimamo ž njo (kako krojač, ki je naredil zavarovancu obleko). Potem ima babica pravico zahtevati od družine naš honorar po društveni tarifi. Z bolniško blagajno naj se pravdajo zavarovanci sami, ki ji morajo plačevati zavarovalne prispevke in imajo pravico zahtevati od nje stroške za zdravnika, zdravila in babico. (Gig. zdravniki so lani skoraj celo leto štrajkali, da so dosegli svoj honorar! Tudi me ga bomo, če bodo vse članice tako postopale). Če blagajna ne porne zavarovancem stroškov, naj se sami in njihove organizacije pravdajo in bodejo ž njo. Menimo, da je zlasti naloga njihovih organizacij, da nastopijo in prisilijo blagajno, da plača kar treba. Kam pa sicer gredo njeni milijoni?

Za nazaj članicam ne moremo pomagati, ker se niso pred prevzetjem opravila pogodile s stranko. Za naprej pa se pogodite le s stranko, blagajna nas nič ne briga. Ako vpošljejo Potrdilo, vpišite samo uradne podatke o materi in otroku, druge podatke (o denarju) pa prečrtajte, ker ne potrdite nikakega prejema od blagajne. Potem se podpišete kot uradna oseba, ki potrjuje resničnost podatkov, ne pa prejema denarja (po blagajniški tarifi). Delajmo vse tako, pa bomo videli, kdo bo prej odnehal!

Rudarji.

Hrastnik. Položaj rudniških upokoencev postaja od dne do dne obupnejši. Kljub temu, da prispevajo rudniki v pokojninski sklad v Ljubljano od vsake tone prodanega premoga 5 Din., ter se nabere tega denarja več kot dovolj, dobivajo upokoenci doklado še sedaj v isti višini, kakor so jo prejeli septembra 1922. Cene živitlom in drugim potrebščinam so od takrat že zelo poskočile, tako, da so mnogi izmed upokoencev, ki nimajo nikakega premoženja, prisiljeni iti delati (če še sploh morejo kaj gibati), da se na ta ali oni način preživijo. Vsakemu je jasno, da s 150 Din. mesečne doklade ni mogoče izhajati. Pomisliti je pa tudi, da takšen človek, ki je v prid podjetnika žrtvoval svojo mladost, zdravje ter se morda še pohabil, ni zmožen za delo in si želji pokoja, kakršnega si je tudi zaslužil. Ali ni to v neovpajoča krivica, da morajo upokoenci na stara leta še delati ali pa beračiti, če nočejo od pomanjkanja umreti? Mesto, da se glede starostne preskrbe od strani merodajnih faktorjev čimprej kaj določnega ukrene in izboljša gnotni položaj naših upokoencev, se vsa stvar zavlačuje v neskončnost in pita ljudi z obljubami, s čimer pa ni nikomur nič pomagano. Treba je dejanske pomoči in sicer s posredovanjem pri vladi, in podjetnike bi bilo treba prisiliti, ako ne bi hoteli tega prstovoljno storiti, da plačujejo v pokojninski sklad prispevek sorazmerno z naraščajočo draginjo. Od tege naj bi se potem dajalo upokoencem toliko, da bi bili preskrbljeni. Pripomniti je, da je ostal prispevek rudnikov v pokojninski sklad še od l. 1919 vedno isti, kljub temu, da se je premog od tistega časa že večkrat podražil. Ako bi imeli podjetniki nekoliko več soc. čuta in krščanske ljubezni, bi se dalo z lahkoto marsikaj napraviti in bi ne prišlo tako daleč kakor je. Ker pa primanjkuje teh dveh čednosti, je vsaka prošnja bob v steno in postajajo ljudje vsled takega postopanja vedno bolj nezaupni. Mnogo je delavcev, ki želijo vsled starosti ali boleznij iti v pokoj, pa so vsled neure-

jenih razmer prisiljeni delati do popolne onemoglosti ali čakati na smrt, da jih reši vseh težav. Delavci, v našem lastnem interesu je, da se za stvar zanimamo in ji posvečamo več pozornosti, kajti tudi mi pridemo v enak položaj, v kakršnem se nahajajo današnji upokoenci. S tem, da se izboljša gnotni položaj naših upokoencev, je zasigurana tudi naša bodočnost.

Dopisi.

Hrastnik.

Pravica je res po pravici stvarno ožigosala razmere na hrastniških šolah in delo naših naprednih učiteljev. Človek bi mislil, da bodo takoj napolnili »Jutrove« predale z zagovori in napadi na klerokomune. Toda glej! Zadetj so bili tako v živo, da jim je sape zmanjkalo. Prvi si je opomogel naš velezasluzni šolski Miha in naphal v Domovino zares prav izvorno kolobocijo da odvrne ljudsko pozornost drugam. Med tem pa je Pravica že zopet poročala o učiteljskem izrabljanju šolske mladine v zasebne in sokolske svrhe. Sedaj je pa tudi Mihatu sapa zastala. Tri tedne je molil pokoro predno se je ujunačil ter zopet zapisal v Domovino nekaj ne-navadnega na naslov hrastniških klerikalcev. Mesto zagovora je napisal, da ne bo na noben dopis več odgovarjal (ker preko resnice ni mogel) in, da bo znanemu dopisniku odgovarjal odslej s pasjim bičem. Prekrasna dika napredne sokolske kulture. Takšni so napredni vzgojitelji mladine. Miha misli, da bo na vsak način ustrahoval hrastniške prebivalce, saj že dolgo nosi orjunskega znak. Samo en primer. 7. III. 1924 je bilo zbranih v gostilni Pintar 8 poduradnikov in 2 učitelja pri likerju. Ker so bili do nezavesti pijani, so počenjaj takšne lopovščine, da se pero ustavlja pisanju. Ljudje so takoj govorili o sestanku ter se zgražali nad takim početjem. 11. III. pa je g. K. L. napadel svojega tovariša pri poslu v rudniški pisarni radi izdaje. Ti naprednjaki so Mihatovi pajdaši, sedaj jih bo gotovo prav po orjunskega s pasjim bičem namahal v zahvalo za polonajo. G. Miha, predno boste svoje potrebne bratce dovolj nabičali, boste imeli sive lase. Ali je kje tako kakor pri nas? G. učitelj »Sokol« si najame redarja, da v šolski telovadnici pretepa šolarje. Tudi ta bi imel g. Miha posla, če bi objektivno sodil. Da bi se pa kedro bal Mihatovih batin, otem ni misliti. V Laškem so davno sezidali neko hladilnico kamor dajo na odmor vsakega, kedro je preveč močan. Tudi za Mihata in podobne or-junčke je ta prostor vsak dan na razpolago. Kar se pa tiče klerikalnih dopisnikov, povem, da nas je lep krožek in bomo stali na straži ter vse napredne sokolske-orjunske čednosti točno poročali »Pravici«. Ob priložnosti bomo povedali za koliko so ogulili ti tiči tovariše rudarje za narodni dom. Bolfetov Pepi, klerokomun.

Socializem hrastniških Bernotovcev.

Pod temi naslovom priobčen dopis v »Pravici« je porazno vplival na rdečo gospodo. Gospodu M. se dela v toliko krivica, ker trdi dopisnik, da je g. M. Bernotovec. To ni res. G. Miha je Korunovec, pač pa je načelnik II. politične (Bernotove) skupine v Hrastniku. Ko je »Pravica« prišla jo je hitro neki Bernotovec (z rdečim nosom) nesel v konzum. G. M. je bil v zadregi ter je rekel, da bo tožbo vložil. Do bo gospodu pri tožbi bolj uspelo, povemo še tole: G. Jazbec je na kolodvoru prosil g. A. Logerja naj za konzum glasuje na seji v Trbovljah. Da ne smejo priti v konzumovo stanovanje neki rudar in neka rudarjeva vdova. Dalje ste g. M. dne 30. marca t. l. na cesti napadli delavca J. Götzter ste ga rotili, da ne sme povedati, da je bil prisiljen podpisati prošnjo za stanovanje v konzumu. Dalje ste mu rekli, da še svoji ženi ne sme tega povedati. Dne 29. III. 1924 ste bili med 12. in 13. uro v to svrhu pri g. Birtiču. Povejte nam javno, kedo laže mi ali Vi?

Jesenice.

V petek dne 11. aprila je sklical Savez Mët. Radnika shod, kateri je imel namen da podkrepji zahteve žiž. valjavcev zahteva, ki so v pogodbi zasigurane in jih je podjetje hotelo kršiti. Pač je vzelo celokupno delavstvo te zahteve na znanje in je glasovalo enodušno in s tem tudi pokazalo, da bo še nadalje podpiralo svoje izprte tovariše če ravnateljstvo zahtevam ne bo ugodilo.

Toda, ko je besedo dobel sodrug Bračinac, je orisal vkljub temu, da je bil strok. shod tudi politični, položaj. In kaj je povedal možak? Vsi radikali, demokrati in

klerikalci so njemu zastopniki kapitalistov, samo soc. demokrati okoli Divaca in Komp. so prava proletarska klasa. Ker je možakar rekel, da že 20 let deluje v stranki in ker je stranka internacionalna, ga vprašamo, kje je bil pred vojsko? Ali mu je znano, da je socialistični klub poslancev nemškega Rajha na skupščinski seji glasoval za vojni kredit 4 milijarde mark dne 10. avg. 1914. Preidimo na konec vojske, pa ga vprašajmo, kdo je imel takrat v Rajhu vladne vajeti v rokah, ko sta bila usmrčena Liebknecht in Luksenburg in zraven njihju še par pristašev. Ne bi se dotikali tega, ker ne soglašamo s svet. nazori teh nesrečnežev, toda ker se toliko prežvekuje nesrečna Zaloška cesta, pa moramo to povedati.

Žene in dekleta.

Resna beseda.

Svetost zakona, spoštovanje do zaroda sta dva najmočnejša stebra srečne družine, zdravega naroda in močne države. V njih so korenine za moč vsakega posameznika, njegova opora in njegov mir. Pojm o svetosti zakona se danes prav zelo izgublja in bolj kot materialna beda boli ženo izguba nekdanje resnične družinske sreče. Mnoge izmed žen je zagrabil vrtimec časa, da so izgubile zavest za svete naloge svojega življenja, izgubile zmisel za materinsko srečo in materinsko veselje. Celo dobre žene je přemotila obilica letečih modernih krilatice, da so se vživanju na ljubo odpovedale svojemu naravnemu zvanju, a so zato tudi — ako niso še docela oglušile vesti — zapadle pekočemu nemiru. Beda današnjega časa, neveseli pogled v prihodnost, zdravstveni oziri in podobno hočejo biti vodilne misli pri krepkem dokazovanju, da je žena odvezana od svoje dolžnosti, da sme rabiti razna skrivna sredstva za odpravo plodu itd. Poleg tega, da tako naziranje in ravnanje tepta božje in naravne zakone, ponižuje tudi ženo, ker ji, odrekajoč ji dolžnosti, jemlje tudi vse pravice. Otroci so vendar prihodnost staršev, upanje njihovega življenja. Oni šele dajejo zakonski skupnosti pravi pomen.

Sedanjo bedo časa izrabljajo razni temni elementi z besedo in tiskom za propagando neomenjenega uživanja. Zato vidimo žalostno sliko, da mnoge žene iz vseh slojev nasedajo tej vabi in pozabljajo na svoje svete dolžnosti. Zabava in zopet zabava in ta more in zna prav dobro zamoriti vso moč in vsak zmisel za zakonsko zvestobo in družinsko ljubezen. — Težav in skrbi ni nikoli manjkalo, a zabavišč s strupenim ozračjem je bilo mnogo manj. Zato pa je bilo duševnih dobrin več in več družinskega zmisla in domačnosti.

Toda zakon in družina morata zopet postati domače svetišče. Prenehati mora z nekako poskušnjo, ki je že vnaprej gnezdo dvojne morale. Ko temelji pravi in pošteni zakon na čisti, nesebični ljubezni žene, mora prinesiti mož pristono protiutež: brezpogojno zvestobo; kajti moralni zakon je le eden in ta velja kakor za ženo, tako tudi za moža.

Čistost je čast žene in spoštovanje do te žene, do matere njegovih otrok pa je čast moža.

Življenjska modrost.

Iz del M. Herbert.

Napravi njim, ki so odvisni od tebe, življenje srečno in vedi, da si storil nekaj božanstvenega.

Kar storiš v jezii, moraš navadno vselej obžalovati.

Bolje, da se daš ogoljufati kakor pa, da postaneš v splošnem nezaupna.

Postati moraš voljna in sprejemljiva; kajti povsod in od vsakega se moreš kaj naučiti.

Čim boljje vršiš svoje delo, tem boljša postaneš pri tem sama.

Skrb za našo mladino.

Sedanji čas stavi na nas vse drugačne in povečane zahteve kakor kdaj prej: poleg dela tudi še mnogo požrtvovalnosti, nesebičnosti, vestnosti in zvestobe. Zdi se, da so vse te čednosti nekako zastarele, ker jih očituje le še samo tisti, katerega bitje in žitje sloni na globoki vernosti. In vendar so temeljna zahteva za skupno družabno življenje. Odtujeni po slabih zgledih, se odrasli

Povsod je iskal dela. Toda, vsled hudičevega pečata v knjigi ga ni dobil. Pa saj ni bil sam brez dela, vse bi šlo, če bi bil le zdrav.

Stanovanja ni plačal šest mesecev. Raztrgal je čevlje, obnosil obleko. Danes jutraj ga je postavil hišni gospodar v sneg, češ, da ima tudi usmiljenje svoje meje. Zato jo je nameril po cesti naprej, brez cilja, brez konca.

»Nocoj bo konec«, je ponovil še enkrat. Na cesto je štrlel iz snega kamen. S težavo se je preril do njega. Brezbrizno je odrinil plast snega in sedel. Po obrazu se mu je pocala umazana voda, silila v usta in za vrat. Kuštrava brada se je zlepila in mraz jo je strdil. »Nocoj bom rešen«, je sklenil in po trdem licu se mu je potočila solza. »Saj smrt je poštena in Bog pravičen«, je dihnil. S premarjeno roko je privlekel iz žepa edino kar je imel — knjigo. »Zdrav odpuščeno«, je jeljal bolno. Sneg nek vetra mu jo je iztrgal. »O, Ti moj Bog«, je izgrlel, vstal in se opotekel v sneg.

Zaplesali so vrtinci in zagrnili zadnje obrise Orona Miha. Pokrit je bil z belim mrliškim prtom, ki je bil čist, kot Mihovo življenje.

Ko so ga našli drugo jutro, je ugotovil došli zdavnisk smrt vsled alkohola...

Zaznamovani.

Izpod neba se je vsipal sneg. Gosti kosmi so omahovali v zimsko noč. Vstali so snežni vrtinci in se mešali s satanskim pišem, ki je zdaj oplezal skalne čeri, zdaj zopet razkrival slemena vaških hiš.

»Blagor vam, ker vas greje peč in niste lačni«, je pomislil Miha Osoren in se zganil na zasneženi cesti. Z nerodno kretnjo se je oprostil snežink in prestopil. Skozj raztrgane brezpodplatnike se mu je vsipal sneg in zeblo ga je. Razkleščen sukničju mu je opletal v vetru, da se je odgrnila zanemarjena srajca in pokazala, suhotno telesce. Pa jo je leno, brez volje, potlačil za predvojnje hlače in gazil, dalje... Takrat se je spomnil, da je lačen. Nekje v žepu je otipal kos podarjenega kruha. Obstal je in z grabljastimi prsti spretno razdrobil in povžil dar božji. Pot mu je stopil na čelo in suh kašelj se ga je lotil. »Nocoj bo konec«, se je ustrašil. Brez dela, brez stanovanja — proklet...

Osoren Miha je bil rudar. Komaj je odrasel šolskim klopem, je moral z očetom v rov. Mlad se je naučil Miha trpeti, mlad ubogati. Pridno je delal, da razbreme-ni očeta. Toda le-temu je bilo že usojeno; zima ga je

potisnila na posteljo, spomladi so ga zagreblj. Mihovi bratci so se raztepli v svet. Sam pa je delal, kar se je naučil. Pridno je pohajal v rov in z zaslužkom pomagal materi. Po očetu je dobil za dedščino delo in pokoro za tolažbo. Ko mu je umrla mati, je ostal sam. Ženiti se ni hotel. Čemu bi silil še v večjo revščino, je modroval. In čutil je, da ni zdrav. V prsih ga je tiščalo, da je včasih le s težavo delal. Pogosteje je stopal k zdravniku in pristradani krajcarji so kopteli. Prišla je stavka. Tisoče rudarjev je odtegnilo roke in dvignilo glave. Kruha!, je šel glas po revirjih; pravice! življenja!, so zahtevali delavski bataljoni...

Miha je bil ves čas stavke zvesto na strani sotripinov. Ni hodil po shodih in tam navduševal, a vstrajal je.

Mrk, s povešeno glavo je stopil lansko, septembra jutro s krdelom — premaganih v rudniško zvalnico. Možje so pograbili motne brljavke in hiteli v rove. »Osoren, vi ste odslovljeni«, je prehitel Miha, paznikov glas. Niti trenil ni z očmi. Brezbarvno lice mu je ostalo neizpremenjeno. Sklonil se je po knjigo, katero mu je ponudil vljudni gospod in jo odprl. Polglasno je čital: »Zdrav odpuščeno«. V prsih mu je zahropelo. Toda prikrlj je kašelj, nalahko pozdravil in odšel. Preponosen je bil, da bi vpraševal, čemu je odpuščeno.

le težko vžive v te zahteve. In kaj potem naša mladina? Ali stopa godna in vzgojena iz domače hiše in iz šole v življenje? Ali neguje one lastnosti značaja, ki so podlaga veselju do dela, pridnosti, vestnosti, zvestobi, skupnosti? Ali zajema iz studenca vseh čednosti, iz žive vere?

Res je, da mnogo izmed naše mladine sprejmo pod svoje okrilje naše mladinske organizacije, mnogo pa jih hodi še osamljenih po široki in izhojeni poti, ki ne vodi kvišku, ampak navzdol. — Šola podaje sicer praktične izobrazilne snovi in razvija marsikatero zmožnost za življenje; toda manjka resnične vzgoje krepkih značajev.

Znano je, da so mnogoteri otroci iz vojnih časov sami po sebi telesno in duševno zelo slabotni ter jim manjka vsakršne odporne sile. Vzgoja, ki bi morala negovati baš slabotnejše moči, podpira in goji ponajveč one, ki so same po sebi krepke ter tako ne vzgoji celotnega človeka.

Pod pretvezo, da varujejo otroške pravice, vstajajo krivi preroki, ki izključujejo iz vzgoje samozatajo ter izpodkopavajo družabni red, goje pa upornost in napačno neodvisnost. Na ta način spoznava mladina le materialno zanimanje, stavi si le materialne zahteve in cilje ter postaja tako vedno bolj le človek sveta in vnanjosti na račun notranjih in duševnih dobrin.

Vedno je bilo tako, da so bili nekateri otroci za življenje manj sposobni kakor drugi; sodobno pa to številno prav zelo raste. Brez poznanja samozataje ali kake odpovedi, brez vsakršnih višjih interesov živi n. pr. prav mnogo naših deklic tja v en dan in razmišljajo le o igrar in zabavah ter se naravnost trudijo, da odvrnejo od sebe vsako neprijetnost življenja. Zdi se, da razumejo pod svojo mladostjo le prijetno priliko za zabavo, ne pa primeren čas za uspešnejše razvijanje svojih moči. Smatrajo se za središče, okoli katerega se mora sukati vse drugo.

Nehote se tu vprašamo, kje pa je domača vzgoja? Ne moremo si misliti, da bi nastale tako velike napake v otroškem značaju, če bi bila družina pravilna protitež. V šoli in v društvih pa opazujemo in prihajamo do žalostnega sklepa, da domača vzgoja odpoveduje. Tu vidimo vsak dan sproti, da žive otroci sploh brez vsakega reda, brez kakega načrta in kar je najbolj žalostno brez uporabe nadnaravnih vzgojnih sredstev. Kako žalostno se sliši, ako priznajo starši v šoli, — kar se prav pogosto zgodi — da nimajo nad svojim otrokom nobene moči več!

In taki vstopajo v življenje, v službe, v delo, brez vsakega pojma katerekoli odgovornosti in dolžnosti, brez zmožnosti samovlade, brez višjega razumevanja dela, zato tudi brez veselja za delo. Edini pojmi, ki ga ima zanje življenje, je uživanje in sicer uživanje kolikor mogoče v največji meri. Ali je čudno, če taki nevrozgojeni ljudje podležejo prvi izkušnji, ki jo srečujejo na življenjski poti v tisoč oblikah?

Vsa naša javnost in ne v zadnji vrsti žene, naše delavske žene morajo čutiti v sebi odgovornost, ali vsaj soodgovornost za našo doraščajočo mladino. Ponosne moramo biti, da s svojim vplivom, svojim delom in s svojim zgledom vzgajamo močnih značajev za naš narod. Ta nadaljna vzgoja naše mladine je pravo misijonsko delo, ki brezdvomno izzove hvaležnost staršev, hvaležnost ljudstva in nam nudi prijetno zadoščenje za naše delo.

Prosveta.

Ježica pri Ljubljani.

Na tiho nedeljo 6. t. m. smo videli na našem odru po treh letih zopet Finžgarjevega »Divjega lovca.« Igrala ga je »Krekova mladina«, podružnica Sneberje-Zadobova. Priznati moramo, da smo bili iznenadeni. Predstava je v splošnem dobro uspela ter je bilo občinstvo z njo zadovoljno, kar pričajo zlasti živahni aplavzi po posameznih dejanjih, posebno še po zadnjem, ko so nam igralci skupno zapeli »lahko noč...« Na splošno željo so jo morali ponoviti. Igralci so zapustili prav dober vtis in upamo, da jih vidimo še kdaj na našem odru. Med njim je precej talentov, ki bi s pomočjo dobrega režiserja prišli še bolj do veljave. Posameznim prizorom se je poznalo, da niso bili dovolj naštudirani. Omenjam posebno prizor v 4. dejanju, ko se poslavlja Majda od Janca in pa snidenje istih dveh pred kovačnico in potem v gostilni. V 1. dejanju bi bil tudi Janez lahko boljši; premalo je bil fant. Stopnjeval pa se je od dejanja do dejanja in v zadnjem dejanju je bil naravnost izboren. Majda pa ni igrala; tudi najboljši režiser bi ne mogel napraviti iz nje prave Majde. Tako malo pristrčna in kar izjema med drugimi dekleti. Niti najmanjše boleti nismo

opazili na nji, ko Janez odhaja, še manj pa, ko pride v gostilno pred blaznega očeta. Režiserjeva krivda je, da rihtar ni bil bolji. Letanje po odru sem in tja še ne kaže pravega razburjenja in je končno še tako diletansko, da ni najmanj v skadu z igro samo, kot ne z igranjem drugih igralcev, ki je bilo, kot sem že omenil, v splošnem dobro. Najboljši; tako v mimiki kot izgovorjavi in še posebno v maski in obleki je bil vsekakor kovač Jure. Njegovo igranje nam kaže, da je vlogo res študiral in se vanjo poglobil; tudi nismo opazili na njem najmanjše zadrege, kar je znak, da se je vloge dobro naučil. Pri drugih smo semintja opazili, da se jim je govornje zataknilo in sufler je imel mučen posel... Mali Tonček nas je še posebno presenetil; redko se dobi v teh letih tako korajžnega in talentiranega fantiča. Ima talent in bo še dober igravec. On in Jure sta bila edina, ki sta bila res taka, kot jih je Finžgar hotel pokazati. Statisti so bili najboljši v 1. dejanju, v nadaljnjih so delali preveč hrupa. Tudi godca sta bila vse prej kot to; zakaj takih vlog ne igra kak starejši član. Čudno vpliva, ko vidiš 12—14 letnega fantiča, ki naj igra godca srednjih let in govori »da za pijačo se pa že naredi, čeprav prodaš dušo«. Pilo se je vse preveč, gostilničar je nosil toliko steklenic, da bi lahko pilo 50 ljudi, ne pa 15. Vzgojno to ni. Režija bi lahko skrbela za to, da bi ob času, ko rihtar pride blazen v gostilno, ne bilo na isti mizi, po kateri on tolče, vse polno steklenic, ki so bile v nevarnosti, da se vse pobijejo. Če pade ena na tla, je to slučaj, če pa se to ponovi, kot topot, je to nerodnost. Tudi na take malenkosti se mora gledati. Še to: dvomim, da bi l. 1848 nosile dekleta na rokah zapestne ure v usnjenem pasu, kot smo videli v nedeljo. Dekle, ki misli, da se postavi, se po nepotrebnem osmeši. Tudi svilenih nogavic niso takrat nosile, kot smo jih videli pri Majdi. In modno kravati bi gostilničar tudi lahko odložil.

Pelo se je dobro, posebno v 1. dejanju. Da ni bilo vse tako kot bi želeli, je kriv deloma premajhen oder in pa pomanjkljiva režija. Vendar pa sme biti »Krekova mladina« z uspehom zadovoljna, tako v moralnem kot materialnem oziru. Le tako naprej. Bog živi!

Ježenski režiser.

Zeyer Jul. Tri legende o razpelu.

Iz češčine prevel dr. Bradač. »Prosveti in zabavi« 5. zvezek. V Ljubljani 1924. Založila Tiskovna zadruga. Cena vezani knjigi Din. 20.—, s poštnino Din. 21.—

Izmed leposlovnih del znamenitega češkega romanopisca Jul. Zeyerja so »Tri legende o razpelu« prava umetnina. Idejno predstavljajo poveljanje ponižanega naroda, ki ga poviša trpljenje. V vseh treh se zrcali pesnikova prava srčna pobožnost, ki gori v ljubezni do Boga, do naroda in do trpečega ljudstva. Prva legenda pripoveduje o praškem umetniku Inultu, ki se trudi, da bi vpodobil Kristusa, druga o todelskem židu, ki smrtno sovraži kristjane, a tretja zajeta iz narodnega trpljenja slovaškega. Knjigo prav toplo priporočamo.

KNJIGE DOMAČIH ZDRAVIL:

Da ne boš plačeval v lekarnah dragih zdravil, katere ti ponuja Stvarnik v naravi brezplačno, si kupi sledeče zdravilne knjižice:

Naša zdravila in njih uporaba v domačem zdravljenju.

Poljubna navodila o pomenu in zdravilni uporabi domačih zdravil. Din. 18.—

Naša zdravila.

Priručna po knjižici župnika Ivana Kuntzleja. Zbirka naravnih, najcenejših ter najpriprostejših zdravilnih sredstev. Din. 8.—

Zelišča v podobah.

Marsikdo ne pozna vseh zdravilnih rastlin, katere pa bo na podlagi te knjižice lažje spoznal. Cena D. 12.— Knjižice se naročajo v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

Tedenske vesti.

Na Šmarno goro!

Prvo nedeljo v maju gredo šentvitiški Orli na Šmarno goro. Spremlja jih delavska godba z Jesenic. Dopolodne bo tabor na gori, popoldne pa nastop Orlov v Taenu; po nastopu koncert jeseniške godbe. Ljubljansko in okoliško delavstvo vabimo, da se pridruži našim fantom in se polnoštevilno udeleži njihovega izleta. Gotovo bo to za vsakega najlepša zabava. Če bi bilo slabo vreme, bo vsa prireditev preložena na prihodnjo nedeljo.

Skozi eno uho notri, skozi drugo ven

se je pred kratkim izrazil nekdo, ko smo ožigosali v »Pravici« krivično početje v njegovem podjetju. Odgovarjamo dotičnemu gospodu le toliko, da je s tem jako malo povedal, pač pa potrdil vse priobčeno. Koliko časa bo še vlekel ta prepil skozi njegovo glavo, bomo pa videli. Kaj bo potem? Vsakega izkoriščanja in zatiranja bo enkrat konec, tako tudi njegovega. To mu garantiramo prizadeti.

Drobiž.

Za pouk in zabavo.

Ponos.

Pisatelj romanov Balzac si je rad nadeval naslov: plemeniti. Nekdo ga je hotel pozdraviti in mu je rekel: »Gospod Balzac! Kolikor vem, se Vaši predniki niso pisali: pl. Balzac.«

»Tem slabše zanje.« je bil ponosni odgovor. Češ, če se tega niso zavedali, da so plemeniti — kakor se zavedam jaz —, so bili dosti neumni.

Regerjev avtograi.

Komponista Maksa Regerja (1873—1916) je čakalo pri njegovem prihodu v mesto Darmstadt že kakšnih dvajset spominskih knjig. Popolnoma neznani ljudje so ga prosili, naj se podpiše. Seveda mu ni prišlo na misel, da bi se podpisal; rekel pa je svojemu učencu, dr. Ungerju, naj v vsako spominsko knjigo tole napiše: »Ponoročilu Maksa Regerja, dr. H. Unger.«

Borza.

Vrednost denarja na zagrebški borzi dne 17. IV. 1924.

Za 1 italj. liro	Din. 3.57 1/2—3.60 1/2.
.. 1 funt šterling	Din. 350.25—353.25.
.. 1 amer. dolar v čeku	Din. 80—81.
.. 1 amer. dolar v gotovini	Din. 79.25—80.25.
.. 1 franc. frank	Din. 5.03 3/4—5.08 3/4.
.. 1 češko krono	Din. 2.37 1/2—2.40 1/2.
.. 10.000 nem. avstr. kron	Din. 11.31—11.51.
.. 1 švic. frank	Din. 14.20—14.30.

KAJ PRAVI UREDNIK?

Prihodnja številka izide pred prvim majem. Prosim vse dopisnike in sotrudnike, da mi svoje doneske dostavijo najkasneje do sobote 26. t. m.

KAKOR ROŽA MED TRNJEM

se lahko smatra

MILO „GAZELA“

ki po svoji nedosegljivi

vi kakovosti prekaša vse

— druge proizvode. —

BELI, ČISTI IN VARUJE TRPEŽNOST PERILA!

P. n. občinstvu vljudno naznanjam, da pričnem s 1. majem t. l. izvrševati

samostojno krojaško obrt.

Izvrševal bom vsa v to stroko spadajoča dela od preproste do najfinejše izdelave vestno, natančno ter po zmernih cenah.

Sprejemam tudi že rabljene obleke v popravilo, preoblikovanje in likanje.

Za cenjena naročila se priporočam

Ante Prezelj, krojač

Ljubljana, Gosposvetska cesta 16
(restavracija „Pri levu“), dvorišče desno.

PODRUŽNICE:

Djakovo, Maribor, Sarajevo,
: Sombor, Split, Šibenik.

TELEFON št. 57 in 470.

Pooblaščen prodajalec srečk
Državne razredne loterije.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA C. 10

(v lastni palači vis-à-vis hotela Union).

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, daje v najem jeklene shrambe za vrednote, kupuje in prodaja kar najbolje tuje valute in devize, sprejema vloge na tekočem računu in na vložne knjižice ter oskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Kapital in rezerve skupno nad 15.000.000 Din., - vloge nad 100.000.000 Din.

EKSPozITURA: Bled,

Interesna skupnost:
Gospodarska banka d. d. Novisad.

Račun poštno-ček. urada:
za Slovenijo št. 11.945,
v Zagrebu št. 39.080.

Pooblaščen prodajalec srečk
Državne razredne loterije.